

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 § i lagen om statsrådet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om statsrådet ändras så att undervisningsministeriets namn ändras till undervisnings- och kulturministeriet.

Lagen avses träda i kraft den 1 maj 2010.

MOTIVERING

1 Inledning

I 1 § 1 mom. i lagen om statsrådet (175/2003) räknas ministerierna upp vid namn. Dessutom nämns ministerierna vid namn i flera uppgiftsbestämmelser i speciallagstiftningen. Förutom att det på lagnivå finns bestämmelser om ministeriernas uppgifter finns det samlade bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden i reglementet för statsrådet (262/2003). I statsrådets förordningar om de olika ministerierna beskrivs ansvarsområdena i större detalj.

I denna proposition föreslås att 1 § 1 mom. i lagen om statsrådet ändras så att undervisningsministeriets namn ändras till undervisnings- och kulturministeriet.

2 Nuläge

2.1 Ministeriets namn

Undervisningsministeriets verksamhet inleddes 1809 som regeringskonseljens (från och med 1816 senatens) ecklesiastikexpedition. Ecklesiastikexpeditionen behandlade i enlighet med sitt namn ärenden som gällde kyrkan. Skolfrågorna sköttes på den tiden fortfarande av kansliexpeditionen. När Finland blev självständigt 1917 ändrades namnet till kyrko- och undervisningsexpeditionen. Ändringen återspeglade att verksamheten försköts mot undervisningsväsendet, som genomgick en kraftig utveckling. Vid utgången av 1918 ändrades senatens namn genom för-

ordning till statsrådet och expeditionerna blev ministerier. År 1922 ändrades kyrko- och undervisningsministeriets namn till undervisningsministeriet.

Strävan har varit att välja sådana namn på ministerierna som beskriver ministeriets huvudsakliga ansvarsområde. Ordet ministerium ingår i ministeriernas namn med undantag av statsrådets kansli. De nuvarande ministerierna är: statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet.

De senaste ändringarna i ministeriernas namn gjordes 1989, då arbetskraftsministeriet ändrades till arbetsministeriet, och 2000, då trafikministeriet ändrades till kommunikationsministeriet. Ministeriernas ansvarsområden ändrades inte. År 2008 inrättades det nya arbets- och näringsministeriet, som bildades av handels- och industriministeriet, arbetsministeriet och inrikesministeriets regionutvecklingsenhet.

2.2 Lagstiftning

I 1 § 1 mom. i lagen om statsrådet bestäms om indelningen av statsrådet i ministerier. I bestämmelsen räknas ministerierna upp. Bestämmelsen uppfyller kravet i 68 § 3 mom. i grundlagen på att det högsta antalet ministerier och de allmänna grunderna för inrättande

av ministerier fastställs genom lag. Bestämelsen innebär i praktiken att en ändring av namnet på ett ministerium förutsätter att lagen om statsrådet ändras.

Förutom i lagen om statsrådet nämns ministerierna vid namn på lagnivå i flera uppgiftsbestämmelser i speciallagstiftningen. När riksdagen 1995 godkände reformen för ökad smidighet inom statsrådets organisation (RP 306/1994 rd) godkände den ett uttalande (RS 14/1995 rd) om att sådana ändringar i verksamhetsområdena som gäller ministeriernas lagfästa uppgifter ska genomföras genom ändring av behöriga lagar och med hänsyn till att förvaltningen får en klar utformning och medborgarna informeras om ändringarna. När riksdagen godkände den nya grundlagen förutsatte den i sitt uttalande (RS 262/1998 rd) att regeringen går in för en sådan lagberedningspraxis att respektive ministeriums behörighet i lagförslagen anges med hjälp av ministeriets namn och inte genom det oklara begreppet "vederbörande ministerium".

I 2 § i lagen om statsrådet bestäms om myndigandet att utfärda förordningar om ministeriernas ansvarsområden och om fördelningen av ärendena mellan dem.

Centrala bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden finns i reglementet för statsrådet. Bestämmelserna beskriver ministeriernas ansvarsområden på allmän nivå. I de ministeriespecifika förordningar som utfärdas som statsrådsförordningar med stöd av 7 § i lagen om statsrådet beskrivs ansvarsområdena på uppgiftsnivå.

2.3 Internationell jämförelse

I de statliga systemen i olika länder hänger regeringens organisation och tillvägagångssätt i hög grad samman med nationella särdrag. Ministeriernas ansvarsområden varierar avsevärt i olika länder, och ministerier som till sitt ansvarsområde motsvarar Finlands undervisningsministerium finns inte i någon större utsträckning. Därmed har en direkt internationell jämförelse av namnen på de ministerier som sköter utbildnings- och kulturärenden inte någon avgörande betydelse i frågan.

Estland har ett kulturministerium och ett undervisnings- och forskningsministerium, och indelningen är densamma i Sverige som har ett kulturdepartement och ett utbildningsdepartement. Också Danmark har ett kulturministerium och ett undervisningsministerium och dessutom ett vetenskaps-, teknologi- och utvecklingsministerium. I Norge finns ett undervisningsministerium och ett kulturministerium. Ansvaret för kyrkliga ärenden hör i Norge till ett separat ministerium, som också sköter bland annat förvaltningsärenden.

Frankrike har ett kultur- och kommunikationsministerium och ett undervisningsministerium, medan Spanien har ett kulturministerium och ett undervisningsministerium. Tyskland har ett undervisnings- och forskningsministerium och i samband med förbundskanslersämbetet dessutom en särskild minister som ansvarar för kultur- och medieärenden och som leder en separat avdelning med ca 200 arbetstagare. Nederländerna har ett undervisnings-, kultur- och vetenskapsministerium och Island ett undervisnings-, forsknings- och kulturministerium, vilkas ansvarsområden ser ut att likna det finländska undervisningsministeriets ansvarsområde. Också Cypern har ett undervisnings- och kulturministerium.

Av en översiktlig internationell jämförelse framgår det att undervisnings- och utbildningsärenden samt kulturärenden i många länder sköts av olika ministerier, och att ordet kultur ingår i det behöriga ministeriets namn.

I internationella sammanhang har Finlands undervisningsministerium redan tidigare för tydlighetens skull i vissa sammanhang använt namnet Ministry of Education and Culture eller Ministry of Education and Science på engelska.

2.4 Bedömning av nuläget

Vid undervisningsministeriet har sedan 1970-talet funnits en annan minister utöver undervisningsministern. Denna minister har under de senaste åren i allmänhet kallats kulturminister, och numera kultur- och idrottsminister. Ministrarnas ansvarsområden har varierat en del i olika regeringar, men i all-

mänhet har bl.a. utbildnings- och vetenskapsfrågor hört till undervisningsministrarnas ansvarsområde, medan ärenden som gäller bl.a. kultur, idrott, ungdom, upphovsrätt och kyrkan hört till kulturministrarnas ansvarsområde.

Till undervisningsministeriets ansvarsområde hör enligt 18 § i reglementet för statsrådet utbildning och vetenskap, konst, kultur, idrott och ungdomsarbete, arkivväsendet, museiväsendet och det allmänna biblioteksväsendet, den evangelisk-lutherska kyrkan, det ortodoxa kyrkosamfundet samt övriga religionssamfund, studiestöd och upphovsrätt.

Vid undervisningsministeriet finns för närvarande tre avdelningar: utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen, kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen och förvaltningsavdelningen. Vid ministeriet finns dessutom verksamhetsenheter utanför avdelningarna. Substansfrågorna inom ansvarsområdet hör i huvudsak till utbildnings- och forskningspolitiska avdelningens och kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningens ansvarsområde.

Staten har bedrivit kulturpolitik sedan 1800-talet. Statens kulturpolitik och de administrativa arrangemangen i samband med den har fått sin nuvarande utformning med början från slutet av 1960-talet. Därefter har kulturpolitiken gradvis stärkt sin administrativa ställning. På undervisningsministeriets förvaltningsområde finns flera myndigheter inom kulturområdet, bl.a. Museiverket, Statens konstmuseum, Centralkommissionen för konst och de regionala konstkommissionerna, Nationella audiovisuella arkivet, Statens filmgranskningsbyrå, Biblioteket för synskadade, Förvaltningsnämnden för Sveaborg samt Institutet för Ryssland och Östeuropa. Staten har en stor betydelse som finansör av konst och kultur. I statsbudgeten för 2010 finansierar staten ansvarsområdet med 383,6 miljoner euro. Bland annat vissa konstinrättningar av nationell betydelse finansieras i huvudsak av staten.

Kulturens, konstens och kreativitetens betydelse i samhället har under de senaste årtiondena ökat, och fortsätter att öka. I detta avseende talar man om en kulturell samhällsutveckling. Denna utveckling märks både genom att kulturen har fått en ökad ekonomisk betydelse och i människornas livsstil och

konsumtionsefterfrågan. Kulturens andel av Finlands bruttonationalprodukt är 3,2 procent (uppgift från 2006) och den privata kulturkonsumtionens andel av all privat konsumtion är 6,8 procent (uppgift från 2005).

Kulturpolitiken är en omfattande samhällspolitisk helhet som koordineras av undervisningsministeriet. I den ingår bl.a. frågor som gäller kulturarv, kulturexport, kulturell mångfald och internationellt samarbete. För det kulturpolitiska samarbetet mellan förvaltningsområdena är det viktigt att kulturen syns i namnet på det ministerium som koordinerar samarbetet.

Att nämna kulturen i ministeriets namn är motiverat också genom att ett centralt delområde i båda ministrarnas ansvarsområden då finns företrätt i namnet. Av kulturministrarnas övriga ansvarsområden anses även motion och idrott samt frågor som gäller religion i många sammanhang höra till begreppet kultur.

Undervisningsministeriets strategi fram till 2020 färdigställdes hösten 2009. I strategin framhävs mer än hittills omfattningen av ministeriets ansvarsområde. Verksamhetsidén enligt strategin är att ministeriet svarar för framtidens kompetens- och kreativitetsbas. Vikten av bildning betonas i och med att såväl utbildning, vetenskap som kultur har ökat i betydelse. Vid sidan av utbildningen ökar kulturens betydelse både som ekonomisk verksamhet och som ett centralt element i samhället när det gäller välfärd och bildning. Denna utveckling kan synliggöras och ges samhällelig prestige genom att kulturen beaktas i ministeriets namn.

3 Propositionens mål och de viktiga förslagen

Målet med propositionen är att undervisningsministeriets namn bättre än hittills ska beskriva ministeriets ansvarsområde. Både i Finland och i internationella sammanhang leder ändringen till att det blir lättare att gestalta ministeriets ansvarsområde och dess omfattning. Genom ändringen synliggörs också kulturens ökade samhälleliga och ekonomiska betydelse.

I denna proposition föreslås att 1 § 1 mom. i lagen om statsrådet ändras så att undervis-

ningsministeriets namn ändras till undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriets ansvarsområde och uppgifter ändras inte.

Vid beredningen av propositionen övervägdes också att synliggöra andra ansvarsområden vid ministeriet, t.ex. vetenskap, idrott och ungdomsarbete. De övriga delområden som ingår i ministeriets ansvarsområde är ändå begreppsmässigt så nära förknippade med undervisning och kultur att frågor som gäller dessa delområden naturligt kan förknippas med undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Om ministeriets namn har fler än två delar blir det dessutom oändamålsenligt långt. I Finland är ministeriernas namn av hävd högst tvådelade.

Enligt 4 § 3 mom. i lagen om statsrådet har varje minister en titel som motsvarar uppgifterna. Titeln fastställs vid utnämningen till minister. På så sätt kan till exempel vetenskapen i framtiden vid behov ytterligare synliggöras genom att undervisningsministerns titel ändras till undervisnings- och vetenskapsminister i samband med utnämningen till minister.

4 Propositionens konsekvenser

Propositionens ekonomiska konsekvenser består av kostnaderna för författningsberedningen, för ändringarna i informationssystem och för ett nytt visuellt uttryck för undervisningsministeriet. Kostnaderna täcks ur undervisningsministeriets omkostnader utan tilläggsfinansiering.

Genom propositionen uppmärksammas kulturens ökade betydelse i samhället på det sätt som beskrivits ovan. Propositionen gör också förvaltningen genomskinligare och klarare genom att det blir lättare att identifiera den minister som ansvarar för kulturärenden.

5 Beredningen av propositionen

Initiativtagare till ändringen av undervisningsministeriets namn är undervisningsminister Henna Virkkunen och kultur- och idrottsminister Stefan Wallin. Undervisningsministeriet tillsatte den 16 november 2009 en

arbetsgrupp för att bereda en ändring av ministeriets namn till undervisnings- och kulturministeriet.

Propositionen har beretts vid statsrådets kansli i samarbete med undervisningsministeriet.

Under beredningen av ärendet aktualiserades frågan om den lagstiftningsteknik som en ändring av ministeriets namn förutsätter. Frågan är således huruvida det räcker att lagen om statsrådet ändras i enlighet med denna proposition så att det i ändringslagens ikraftträdandebestämmelse bestäms vad som avses med benämningen "undervisningsministeriet" på andra ställen i lagstiftningen, eller om alla hänvisningar till "undervisningsministeriet" i all gällande lagstiftning ska ändras till "undervisnings- och kulturministeriet".

För att säkerställa en adekvat författnings teknik har undervisningsministeriet begärt två sakkunnigutlåtanden om lagstiftningstekniken när det gäller en ändring av ministeriets namn. I utlåtandena från de sakkunniga inom statsförfattningsrätt ansågs det att lagstiftningstekniken i propositionen är adekvat och tillräcklig och att det inte finns något hinder för den vad gäller statsförfattningsrätt. Andra författningar där ministeriet nämns vid namn uppdateras således enligt förslaget i samband med andra ändringar i författningarna i fråga. Eftersom ändringar i de viktigaste författningarna inom undervisningsministeriets ansvarsområde görs så gott som årligen kommer ministeriets namn att uppdateras i den centrala lagstiftningen förhållandevis snabbt.

Utlåtanden om propositionen har begärts av ministerierna och justitiekanslersämbetet samt av ämbetsverken och inrättningarna inom undervisningsministeriets förvaltningsområde och av vissa intressegrupper. I utlåtandena har den föreslagna ändringen vunnit allmänt understöd och det har konstaterats att det föreslagna nya namnet beskriver ministeriets ansvarsområde bättre än det nuvarande namnet. En del av remissinstanserna inom vetenskapens och forskningens område ansåg att även ordet vetenskap borde ingå i ministeriets namn, dvs. att ministeriets namn borde ändras till undervisnings-, vetenskaps- och kulturministeriet. Propositionen har i detta avseende inte ändrats utgående från utlåtanden.

dena, eftersom namnet undervisnings- och kulturministeriet har ansetts beskriva ministeriets ansvarsområde på ett ändamålsenligt och tillräckligt utförligt sätt, som det konstateras i motiven ovan. Dessutom skulle ett tredelat namn på ett ministerium i praktiken vara onödigt långt.

Justitieministeriet har i sitt utlåtande ansett att ministeriets namnändring kan genomföras på det sätt som föreslås i propositionen.

6 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden finns i 3 kap. i reglementet för stats-

rådet. Bestämmelserna ändras så att de motsvarar ministeriets nya namn. Likaså ändras statsrådets förordning om undervisningsministeriet (379/2003) samt undervisningsministeriets arbetsordning (380/2003).

7 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2010.

Med stöd av vad som anförts ovan förläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 1 § i lagen om statsrådet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 februari 2003 om statsrådet (175/2003) 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 970/2007, som följer:

1 §

Statsrådets organisation

11) social- och hälsovårdsministeriet,
12) miljöministeriet.

I statsrådet finns följande ministerier:

- 1) statsrådets kansli,
 - 2) utrikesministeriet,
 - 3) justitieministeriet,
 - 4) inrikesministeriet,
 - 5) försvarsministeriet,
 - 6) finansministeriet,
 - 7) undervisnings- och kulturministeriet,
 - 8) jord- och skogsbruksministeriet,
 - 9) kommunikationsministeriet,
 - 10) arbets- och näringsministeriet,
- _____

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det som föreskrivs om undervisningsministeriet någon annanstans gäller efter att denna lag trätt i kraft undervisnings- och kulturministeriet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 12 mars 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Statsminister *Matti Vanhanen*

*Parallelltext***Lag****om ändring av 1 § i lagen om statsrådet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 februari 2003 om statsrådet (175/2003) 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 970/2007, som följer:

Gällande lag

1 §

Statsrådets organisation

I statsrådet finns följande ministerier:

- 1) statsrådets kansli,
 - 2) utrikesministeriet,
 - 3) justitieministeriet,
 - 4) inrikesministeriet,
 - 5) försvarsministeriet,
 - 6) finansministeriet,
 - 7) undervisningsministeriet,
 - 8) jord- och skogsbruksministeriet,
 - 9) kommunikationsministeriet,
 - 10) arbets- och näringsministeriet,
 - 11) social- och hälsovårdsministeriet,
 - 12) miljöministeriet.
-

Förslag

1 §

Statsrådets organisation

I statsrådet finns följande ministerier:

- 1) statsrådets kansli,
 - 2) utrikesministeriet,
 - 3) justitieministeriet,
 - 4) inrikesministeriet,
 - 5) försvarsministeriet,
 - 6) finansministeriet,
 - 7) undervisnings- och *kultur*ministeriet,
 - 8) jord- och skogsbruksministeriet,
 - 9) kommunikationsministeriet,
 - 10) arbets- och näringsministeriet,
 - 11) social- och hälsovårdsministeriet,
 - 12) miljöministeriet.
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna om undervisningsministeriet gäller efter att denna lag trätt i kraft undervisnings- och kulturministeriet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.